

סיכום דיון ועדת חינוך והוועדה לקידום מעמד הילד, עיריית תל אביב-יפו – 26.3.2023

נושא הדיון: התנהגויות סיכוניות בקרב ילדים ובני נוער בתל אביב-יפו

פתיחה

רון חולדאי, ראש העירייה: אני מרגיש קצת מבוכה לעסוק בנושא שהוא נורא חשוב, אבל מצד שני הוא רק סעיף בתוך משהו גדול ממנו. הבעיה היא לא אלימות בקרב בני נוער, אלא אלימות בחברה הישראלית בכלל. האתגר הוא איך אנחנו מצליחים ללכת נגד הזרם. איך אפשר לעשות זאת כאשר הכנסת מתנהגת כפי שהיא מתנהגת, כשיש ראש ממשלה עם כתבי אישום, כאשר מבטיחים שיטפלו בבעיות הפשיעה במדינה ועוסקים במקום זה בדברים אחרים. אנחנו מנסים להיות אי בודד שהולך נגד הזרם, ובתוך המערכת הזו לעשות משהו.

אני לא מתייאש, ורוצה לומר כאן שאם לא נפתור את הבעיה כולה, לפחות נשפר את המציאות הקיימת. זה הרבה. בתל אביב-יפו יש הרבה רצון טוב וגם יכולת מקצועית שיכולה להביא לשיפור ועלייה מהמצב הקיים. לאחרונה קצת התעוררנו, לאור כמה דברים שקרו בעיר. השמיכה קצרה, ומשום שזה נושא מאוד חשוב עלינו להתרכז במה שחשוב יותר כדי לייצר עלות-תועלת גבוהה יותר, ולחשוב איך עוסקים פחות בסיסמאות ויותר בעשייה. זה אומר להיות פרקטיים בחשיבה ובעשייה, לעשות את הדברים כמו שצריך, עד כמה שאפשר. אני מקווה שנוכל להראות זאת בהמשך גם במדדים שנצליח לשפר. בחינוך התוצאות הן לטווח ארוך. תודה לכם.

שירלי רימון ברכה, מנהלה מינהל החינוך, עיריית תל אביב-יפו: אני אמשיך את מה שראש העיר אמר, ואוסף שאליות היא קצה. היא מה שקורה בסוף, כשאנחנו לא שומעים את הזעקה. הזעקה נובעת מבדידות, מבעיות חברתיות ורגשיות, משעמום. רמת האלימות בבתי הספר היא מאוד נמוכה יחסית למרחב הציבורי או לפארקים בלילה. בבתי הספר אין באמת אלימות, יש לפעמים אלימות מילולית, יש העלבות ובריונות רגשית. כאשר זה מגיע עם בדידות, ואין עם מי לדבר על זה, בקצה יוצאת אלימות.

במינהל החינוך יש עשרות תוכניות ופעולות מנע. יש את הרשת החברתית, שהיא תוכנית מעולה כבר 14 שנים, יש אגף לקידום ילדים ונוער שכל מהותו הוא לראות את הילדים שהמערכת לא רואה, יש את השירות הפסיכולוגי ועוד. אנחנו מנסים כולנו להיות רשת ביטחון לילדים השקופים, אלה שקשה לראות אותם כי המשפחות עסוקות או בקריירה או בשרידות. התפקיד שלנו הוא להיות רשת הביטחון. אנחנו במיקרו רואים את מה שבמאקרו לא רואים. כאשר יש מקרה קצה, כמו שקרה במרכז שוסטר, הוא באמת מקרה קצה, ולא צריך לצבוע את המערכת כולה, שהיא כמעט ללא אלימות פיזית. אנחנו כן מסתכלים על ביוש (שיימינג), אלימות מילולית, בדידות... הדברים האלה חשובים לנו כאנשי חינוך, כי הם מובילים בסוף לאירועי הקצה, שהם נדירים. תודה לאופירה על העלאת הנושא.

דיון

רותי אנזל, מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית תל אביב-יפו: אירועי אלימות פיזית בתוך בתי הספר הם מאוד נדירים. בחרנו, דורית, גפנית ואני, להסתכל על דיווחים של משרד החינוך בעניין תחושת מצוקה של ילדים. מבחינת בריונות רשת, יש לכאורה ירידה אחרי הקורונה, אבל כן רואים עלייה אחרי הקורונה בסימפטומים נפשיים. אנחנו רואים שיש עלייה בנושא בטיפול בביקור סדיר.

אייל לבנון, י"ר ועד ההורים העירוני: האם היה גידול בכוח האדם שמבקר בשנים אלו?

רותי אנזל: מנהלת אגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך: מעט. כוח האדם הוא של משרד החינוך והוא לא מגדיל את מכסת התקנים. גם את התקנים שלנו היה קשה לאייש, ועשינו זאת בסוף. הגידול הוא אמיתי, הוא לא נובע מעלייה בכוח האדם. יש ירידה בגיל של הילדים שמטופלים בביקור סדיר, זה סימן של משהו שקורה לילדים.

דבר נוסף הוא ועדות טרום התמדה. אנחנו רואים שהעלייה החדה יותר היא בקרב כיתות י', שהגיעו לתיכון אחרי 3 שנות קורונה. המורים והמורות בוועדות טרום התמדה מעידות על עלייה חדה במספר התלמידים עם בעיות פסיכיאטריות-נפשיות. בכל יום שומעים על הדברים האלה. חלק גדול מהעלייה בטיפול בביקור סדיר היא על רקע גשמי. קשה להם להתמודד עם השגרה של בית הספר לאחר 3 שנים של קורונה. העלייה היא בכיתה י', כי לילדים בשכבה הזו המעבר ההדרגתי לבית הספר לא היה קיים, משום שהוא היה בתקופת הקורונה.

אנחנו רואים פערים לימודיים הולכים וגדלים, וחוסר בהתמודדות עם חומר הלימוד בילדים של ועדות טרום התמדה. יש תסכול גדול של מנהלים וצוותים שמתקשים לאכוף את הביקור הסדיר, ובכך נמנע טיפול מיטבי בתלמידים. יש עליה במספר התלמידים המכורים למסכים, אבל זו בעיה חברתית גם של מבוגרים. יש עלייה בהיעדר סמכות הורית, הורים מתקשים להציב גבולות לילדים. יש עלייה במספר מקרי האלימות הפיזית מחוץ לבית הספר. בעיקר בגינות ציבוריות במרחב הציבורי. יש בתוך בתי הספר עלייה במקרי האלימות המילולית והתנהגות מינית לא תואמת גיל. במרכזי קידום הנוער שלנו רואים עלייה גדולה במקרים של בדידות, ניתוק חברתי, בריחה למסכים, שימוש לרעה ברשתות החברתיות, דיכאונות וניסיונות אובדניים. יש עלייה בשימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים בצורה שפוגעת בתפקוד שלהם, ועלייה באירועי האלימות וחומרתם.

אהרל'ה קרן, מנהל אכפת בלילה, האגף לקידום נוער, עיריית תל אביב-יפו: אנחנו רואים עלייה במקרים הקיצוניים. בשנה שעברה אירועי הקצה היו אחד מתוך 5, והשנה זה אחד מתוך 3. הצורך במענה ניכר, גם הצוות שלנו גדול מאוד. יש משמעות לנוכחות שלנו במרחב הציבורי. ההימצאות של המדריכים בצמתים מרכזיים מונעת מקרים רבים של אלימות בקהילה. זו נוכחות שהיא קריטית ומשנה התנהגויות סיכוניות. זו עבודת מניעה חשובה. אנחנו פוגשים ילדים ובני נוער שמחפשים מי שידבר איתם בנושאים שונים.

כרגע אנחנו עובדים בעיקר בדרום מזרח העיר וביפו, ומתרחבים ממש עכשיו עם עוד 6 מדריכים למרכז-צפון העיר. פרויקט "הפוך על הפוך" נסגר, ויש שם הרבה בני נוער שצריך להבין מה לעשות איתם.

סיגל ויצמן, חברת מועצת העירייה: כחברת מועצה שבאה מהאזורים האלה, אני אשמח לשבת איתך על הדברים ולשתף אותך במקומות בעיתיים כדי למנוע את המקרה הבא.

רותי אנזל: מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית ת"א-יפו: לאחרונה יש עליה בפניות לסידור חוץ ביתי לילדים צעירים, עד גיל 11. מאז הקורונה רואים שמשפחות מתקשות יותר להחזיק את הילדים. היה לנו שבוע שבו קיבלנו 6 ילדים בחירום והיינו צריכים למצוא להם פתרון. מדובר על מקרי חירום של סכנה לילד.

אורית קלר, מנהלת מחלקת רווחה חינוכית, מינהל החינוך, עיריית תל אביב-יפו: יש לנו 3 פנימיות עירוניות, הן מלאות עד 0 מקום. היתה עלייה חדה בפניות לסידור חוץ ביתי בשנתיים האחרונות. מדובר על ילדים מגיל 8, ויש גם מגיל 6. יש עלייה גם במספר מבקשי המקלט הפונים ואנחנו כמובן נותנים שירות לכולם. הם מגיעים אלינו דרך שירותי הרווחה. אם התפוסה מלאה אנחנו עושים פעולות כדי לאפשר ליותר ילדים להיקלט. עוד לא קרה שלא היה מקום.

רותי אנזל: מנהלת אגף חינוך על יסודי: היופי בפנימיות שלנו בתל אביב הוא שהילדים לומדים במסגרות החינוכיות בעיר. זה לא דווקא איפה שנוח מבחינת מרחק, אלא בכל העיר, לפי מה שמתאים לילד ושם יש לו יותר סיכוי להצליח. לפני 3 שנים היתה התלבטות האם לבנות עוד פנימייה, תל אביב-יפו זו העיר היחידה שמחזיקה פנימיות באופן עצמאי, בלי עמותות. בפנימיות משובצים רק ילדים מהעיר כדי שלא יהיה מצב שילד מעיר אחרת יתפוס מקום של ילד תל אביבי שצריך.

אחרי כמה שנים שהייתה ירידה דרמטית בתוכנית היל"ה, אנחנו רואים השנה עלייה. אנחנו לומדים אותה, זו השלכה של הקורונה ושל גידול במספר התלמידים אצלנו. זה סימן של חוסר מסוגלות של הילדים וחוסר היכולת שלהם להסתדר במסגרות הנורמטיביות. נכון שהיחס הוא נמוך אבל כל ילד כזה הוא ילד, ואנחנו חייבים לוודא שהוא מקבל את הדבר הכי מתאים לו.

אופירה יוחנן וולק, חברת מועצת העירייה, יו"ר הוועדה: מצד אחד יש עלייה, ומצד שני זה אומר שיש לנו יכולת לתת מענה לילדים הללו, ועל זה יש לומר כל הכבוד. יש בעיר את המענה המותאם להם אישית.

רותי אנזל, מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית ת"א-יפו: תוכנית היל"ה אצלנו היא 5 פעמים בשבוע ולתוך זה נכנסים גם פסיכולוגית וגם הכנה לצבא. אנחנו נותנים להם מעטפת מלאה.

דני יברוסקי, נציג הורים לילדים עם צרכים מיוחדים: פרויקט היל"ה כבר נתפס כאפשרות לגיטימית למי שלא מצליח לשרד בבתי הספר. בעבר זו היתה תחנה אחרונה, והיום זה נתפס כאפשרות לגיטימית.

אהרל"ה קרן, מנהל תחום אכפת בלילה: אנחנו רואים יותר ילדים שמסתובבים עם נשק קר, בעיקר להגנה ולא להתקפה כי יש חבורות גדולות שמאיימות. מדובר על גילאי 14-15, כמעט בכל האזורים בעיר. יש עלייה משמעותית בשנה האחרונה. ביפו יש 5 נערים שהיו מעורבים באונס ורצח שזה חדש לנו.

רותי אנזל, מנהל האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית ת"א-יפו: בחלק מהמקרים שנמצאו כאלה אמצעים, אלו היו ההורים שרכשו את זה לילדים.

אייל לבנון: יו"ר ועד ההורים המרכזי בתל-אביב – יפו: אולי צריך להסביר להם את המשמעות הפלילית של זה?

רותי אנזל, מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך עיריית תל-אביב יפו: עושים את זה בבתי הספר.

תמר לקס, מרכזת נושא נוער, צעירות וצעירים, מינהל השירותים החברתיים, עיריית תל אביב-יפו: מסבירים לילדים את הדברים האלה, במסגרות שלנו של קידום נוער. הרבה נערים מעדיפים להתמודד עם ההשלכות ולהרגיש מוגנים.

רותי אנזל, מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית ת"א-יפו: בין מרץ 2022 למרץ 2023 יש עלייה דרמטית במספר אירועי הקצה ברחוב.

אהרל'ה קרן, מנהל תחום אכפת בלילה: נוצר קשר רציני עם מחלקי הנוער של המשטרה בעיר. יש לזה המון משמעות, יש חיכוכים של חבורות נוער עם המשטרה בגינות, וכאשר יש היכרות עם השוטרים זה תורם להפחתת החיכוך. אופירה יוחנן וולק: חייאת, ספרי לנו קצת על האווירה בבית הספר שלך. חייאת אבו שמיס, מנהלת בית ספר אחוה יפו: בבית הספר שלי יש 360 תלמידים וכ-50 אנשי צוות, נוסף על המערכת הטיפולית. הדברים שאני שומעת פה מדאיגים מאוד. יש דברים שאני כמנהלת בית ספר יסודי לא שמעתי ולא מודעת אליהם, אבל יש סימפטומים ומקרים שקורים בתוך בית הספר. האוכלוסייה של בית הספר שלי מגיעה ממצב סוציאקונומי נמוך, וזו בעיה ביפו בכלל.

כאשר קיבלתי את בית הספר, לפני 15 שנה, הוא היה עם בעיות אלימות מאוד קשות. בעבודה משותפת שלנו אני חושבת שהוא הפך להיות חממה. נכון שיש קשיים של תלמידים מבחינה חברתית ובכלל, אבל אנחנו מנסים להכיל ולהבין את הילדים. אני לא שמעתי ולא רואה אולרים בבית הספר, ואם כן זה טיפול אחר. אנחנו מנסים עוד לפני שמשוהו קורה להעלות את המודעות אליו, ולומר שבבית ספרנו זה לא קורה. על מה שקורה בחוץ אין לנו שליטה. הרשתות החברתיות משפיעות מאוד לרעה על התלמידים, והיעדר הסמכות ההורית מעצימה את ההשפעה הרעה של הרשתות החברתיות. ילדים זקוקים להרבה אהבה וזו לא סיסמה. זה המפתח לכל דבר. אנחנו לא מוותרים על הילד. תוכנית "הרשת החברתית" עובדת בתוך בית הספר וגם מחוצה לו, בהפסקות פוגשים את הילדים, ואנחנו משלימים אחד את השני כי הם רואים דברים שאנחנו לא וההפך. הילדים מאוד אוהבים להיות איתם וסומכים עליהם. זה אחד הפרויקטים המוצלחים. היו מספר מקרים שאלמלא העקביות שלנו ושל התוכנית ילדים היו הולכים לאיבוד. חיים גורן, סגן ומ"מ ראש העירייה (מאמינים): מה היה יכול לעזור להתמודד עם התנהגויות סיכוניות? האם יש כלים שחסרים? פערים שאפשר להשלים?

סנאבל, מדרכיה ברשת החברתית: יפו היא מקרה ספציפי. תל אביב שונה מיפו וזה מקרה שצריך לדבר עליו – האוכלוסייה ביפו היא מאוד שונה וצריך הבנה מאוד עמוקה של מה שקורה שם ולמה ילדים מתנהגים איך שהם מתנהגים. כמו שאני רואה את הדברים, יש חוסר במסגרות שמתאימות לאנשים ולאוכלוסייה. יש מסגרות אבל הן לא בהכרח מתאימות, ולא כאלה שילדים רוצים ללכת אליהן. הצורך של ילד שגר ביפו הוא לא צורך של ילד שגר בתל אביב.

למשל, מועדוניות ומרכזים מותאמי תרבות. ילדים צריכים לפגוש ילדים אחרים שמדברים את השפה שלהם. יש מרכזים ויש פעילויות אבל צריך יותר התאמה לאוכלוסייה המקומית.

חیات אבו שמיס, מנהלת ב"ס אחווה: היא צודקת. מספר התלמידים שמשוטטים ברחובות עד שעות מאוחרות הוא גדול. מועדונית חרוב היא פתרון טוב אבל היא רק ל-30 ילדים, ומכל יפו. צריך לשכפל אותה, הילדים נשארים ברחובות. יש עלייה במספר התלמידים שנרשמים ליום לימודים ארוך אבל זה רק עד 16:00.

אופירה יוחנן וולק: חברת המועצה, וי"ר הוועדה: מה הגיל הכי צעיר שאת פוגשת?

סנאבל, מדריכה ברשת החברתית: יש גם ילדים בגן שמשוטטים ברחוב בשעות מאוחרות, עד 20:00.

אהרל'ה קרן: מנהלת תחום אכפת בליילה: אנחנו יוצאים גם בשעות היום בשעות בית ספר, ואנחנו לא רואים יותר מ-10.

אופירה יוחנן וולק: חברת מועצה וי"ר הוועדה: כדאי שסנאבל ואהרל'ה ייפגשו כדי להבין איפה הפערים. שגית שמש, סגנית מנהלת האגף להעצמה חינוכית, מינהל החינוך, עיריית תל אביב-יפו: את כל הדברים שצוינו פה, כולל התמכרויות, אובדנות, פגיעות מיניות ועוד, אנחנו לא ראינו בעבר בכמויות כאלה ועוצמה כזו בכל העיר. צריך לשים את זה על השולחן ולומר שפעם ההתנהגויות האלה אפיינו בני נוער, וכיום זה זולג לגילאים צעירים. זה הופך להיות עיסוק יומיומי עבורנו.

שרית פקרמן, מנהלת בית הספר עמוס עוז: לבתי ספר יש הרבה כוח ויכולת ליצור תחושה של שייכות ומשמעות לילדים שהם אבודים. בשכבות שנפגעו מהקורונה רואים תופעות הרבה יותר רחבות, בבית הספר שלי רואים את ההבדל. אנחנו מקבלים את המידע שלנו מהילדים והילדות עצמם. בנושא הסיפור של שוטטות עד מאוחר ושל ללכת לישון מאוחר, יש ילדים "מסומנים" אצלנו, שהצוות החינוכי בודק אצלם אפילו מתי הם נראו לאחרונה בוואטסאפ. הם לא מתפקדים, נראים רע, אוכלים רע. יש הרבה שיח על תזונה ושינה בריאה, זו עבודה מתמשכת.

איזו משמעות יש לילד שמגיע בבוקר ולא מסוגל לקחת חלק במה שקורה? ילדים מספרים לנו על ילדים אחרים שהתחילו לעשן ולשתול אלכוהול, על חברים מבתי ספר אחרים שהם פוגשים. אין הרבה אירועים של אלימות פיזית, כן יש הרבה עיסוק במה שעולה לרשתות ובבריונות רשת. הסיפור של אובדנות מעסיק אותנו והוא קשה ומפחיד. לבית ספר יש הרבה כוח ואנחנו חייבים להיות כל הזמן בקשב וחיבור דווקא לשקופים והשקטים. יש אחריות מאוד גדולה, עם הרבה כובד על הצוותים.

לאנשי ונשות החינוך יש המון כוח משום שהם פוגשים את הילדים 5 ימים בשבוע. הילדים רוצים להיות שייכים, רוצים לקחת חלק. ילדים שאנחנו חושבים שהם לא מתאימים למסגרת, מתחננים להישאר בבית הספר. העבודה העיקרית שלנו היא לעבוד עם הצוותים החינוכיים על נושא של חוסן. אני מרגישה לצד הקושי הגדול בסמכות הורית, שהורים מאוד תופסים מבית הספר ורוצים את העזרה שלהם. אני פוגשת הורים לפגישות הוריות ופרטניות יומיים בשבוע על כל הנושאים. זו עבודה משמעותית, הקושי הוא דווקא לגייס הורים. בחינוך על יסודי חשוב להשאיר את ההורים בתוך התמונה.

אייל לבנון: יו"ר ועד ההורים המרכזי בתל-אביב – יפו : את מקבלת את הרושם שיותר הורים זקוקים לכם כי אתם מספקים משהו שפעם ההורים היו מספקים והיום הם לא?

שרית פקרמן, מנהלת בי"ס עמוס עוז: ההורים מאוד זקוקים למקום הזה, כי היום הילדים פחות קשובים.

דני יברוסקי: נציג ההורים לילדים עם צרכים מיוחדים: האם הדרכות של הורים זה משהו שכדאי לעשות בכלל?

שרית פקרמן: מנהלת בי"ס עמוס עוז: המורים עסוקים היום מאוד. אני סוחטת את הצוות שלי בהדרכות והכשרות. אנחנו רוצים לקדם המון דברים וכולם חשובים מאוד. צריך היום שעות שמוקדשות נטו להדרכה. לצוות יש המון שעות הכשרה, ואולי צריך יותר לחזק את הברית והשותפות עם ההורים ולא להכשיר את ההורים.

אופירה יוחנן וולק: חברת מועצת העירייה ויו"ר הוועדה: אני חושבת שלכל אחד יש את התפקיד שלו. יש יועצות ויש פסיכולוגיות. מורה לא צריכה להיות הכל. מורה לא צריכה להדריך הורים.

אייל לבנון: יו"ר ועד ההורים המרכזי בתל-אביב – יפו: אנחנו לא יכולים להיות במקום שבו בתי הספר, או כל גורם שהוא לא הורים, יגדיל את הצריכה של הורים שיכולים לדאוג לזה לבד. יש איזה SHIFT והסרת אחריות של ההורים מבית הספר.

שרית פקרמן: מנהלת בי"ס עמוס עוז: אחד היעדים המרכזיים של פגישות ההורים הוא בדיוק זה. להסביר ולשקף את המצב של הילד, להסביר מה אנחנו יכולים לתת, אבל גם מה האחריות של ההורים כאן.

אייל לבנון: יו"ר ועדה ההורים המרכזי בתל-אביב – יפו: אנחנו רואים SHIFT והפלת אחריות של הורים במקרים רבים. זה משהו שאנחנו עושים לבד, בלי הרשות, כדי להעיר את ההורים. אחד הדברים שעולים שם הוא הירידה בלקיחת האחריות ורואים יותר השלכה על המערכות. המערכות צריכות להישאר פנויות למי שכן חייב את זה.

תום שרצר בר, סגנית יו"ר מועצת התלמידים והנוער העירונית: אנחנו אלה שעליהם אתם מדברים ונמצאים בסטטיסטיקה: באופן אישי הייתי נפגעת של חרם ואלימות מילולית ברמה כמעט יומיומית, על רקע הומופובי. כל התלמידים בשכבה שלי השתמשו מתישהו בסיגריות, אלכוהול או סמים. אחת החברות הכי טובות שלי ניסתה להתאבד בשבוע שעבר. יש לי חברים בפרויקט היל"ה, אני נמצאת בטיפול פסיכולוגי. זה הכל מהכל.

אבל חוץ מכל הרע הזה באתי עם נקודת מבט אחרת: הייתי בכמה תנועות נוער ואני רואה את ההשפעה שלהן, ואת ההבדל בין התכנים שאני נחשפת אליהם בבית הספר לבין התכנים במסגרת של תנועות הנוער. למשל הדרכות נגד אלימות מינית – במסגרת בית הספר התכנים משפיעים הרבה פחות ומייצרים אנטגוניזם, בזמן שבתנועות הנוער לא. צריך לשים על זה דגש. אני אוהבת את בית הספר אבל זה לא ככה אצל רוב התלמידים. יש משהו יפה בהעברת התכנים הללו דרך תנועות הנוער.

רותי אנזל: מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך: זה מעניין מאוד. בעצם את אומרת שכאשר נוער מעביר לנוער יש לזה יותר משמעות. אם בית הספר ייצא מהקופסה וייתן לנערים להעביר את החומרים, זה היה עוזר?

תום שרצר בר: סגנית יו"ר מועצת התלמידים והנוער העירונית: גם, אבל גם המסגרת הספציפית של תנועות הנוער. אנחנו לא מתגאים בבית הספר שלנו, למשל, כמו שאנחנו מתגאים בתנועות הנוער. הדרכות של נוער לנוער זה חשוב, וגם המסגרת היא חשובה. התכנים שעוברים בתנועות הנוער לא עוברים בצורה של להטיף, אלא יותר בצורה של ללמד גבולות, איך להתמודד עם דברים.

רותי אנזל: מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך: דווקא נתקלנו בהתנהגויות קצה קשות בתנועות נוער.

תום שרצר בר: סגנית יו"ר מועצת התלמידים והנוער העירונית: בגלל שזה לא קיים מספיק בתנועות הנוער. הרבה פעמים בתנועות הנוער התכנים מועברים על ידי רכזים. למשל, בבית הספר אומרים לנו שאלכוהול זה רע. אבל לא מלמדים אותנו מה עושים כשחברה שלי שיכורה ואני צריכה לעזור לה. לא מגיעים לשורש הבעיה.

רותי אנזל: מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך: את אומרת שבעצם צריך בתוך תנועות הנוער להגביר פעילות הדרכה של בני נוער לבני נוער, כי יש לזה אימפקט יותר גדול וזה לא נעשה מספיק. ובתוך בתי הספר צריך לשנות את הסדנאות ואת הכיוון שלהם להתמודדות ולא מה טוב ומה רע – נקודת המבט צריכה להיות מה אני עושה ולא מה אסור.

תום שרצר בר: סגנית יו"ר מועצת התלמידים והנוער העירונית: כל המסגרות שהילדים מגיעים אליהם במהלך היום צריכות לדבר את השפה הזו. הקשר עם המחנך הוא אישי וטוב יותר מאשר עם יועצות או מדריכים חיצוניים.

נעמה טורקניץ, היועצת המשפטית של מועצת התלמידים והנוער העירונית: רוב התלמידים לא מכירים את היועצת של בית הספר ורק הבעייתיים שבהם פוגשים אותה. גם בבתי ספר גדולים הדבר הזה נבלע. תלמידים לא מודעים לדבר הזה, אלא אם יש בעיות פדגוגיות. המחנכת היא דמות הרבה יותר משמעותית ואני מרגישה בנוח מאוד לדבר איתה ולא עם אחרים.

לגבי העברת חומרים בבית הספר לעומת תנועות הנוער: יש בהמון בתי ספר תוכניות שהן שיפוטיות. יש הרבה עניין בתפיסה של תלמידים את המערכת, זה נכון גם לגבי המשטרה. זה יוצר אנטגוניזם. ארגוני צד שלישי שמגיעים לבית הספר להרצאות צריכים לבוא בזווית אחרת. למשל מה עושים אם חבר שלך שיכור. איך לתת עצות בלי שיפוטיות, הכל עניין של איך מעבירים את הדברים.

תמי הורביץ: הרשת החברתית: בהמשך לדברים של שרית והנושא של הדרכות הורים ואיך מייצרים אמון – צריך להבין איך מדברים עם בני נוער, לא מורים שידריכו הורים. הנערות דיברו על אמון ויחסים עם המורה שלהם, לילדים קשה לסמוך על המערכת.

דורית טל: מנהלת השירות הפסיכולוגי, עיריית תל אביב-יפו: השירות הפסיכולוגי מעורב בכל מה שעלה פה. אנחנו עובדים גם פרטנית וגם עם המערכת, גם עם מורים וגם עם ילדים וגם עם אנשי חינוך. מה שחשוב זה לא רק ה"איך" אלא גם ה"מה". למשל לגבי אובדנות, בעבר היה מורה פוגש ילד שאומר לו שרוצה למות והיה נבהל מאוד. היום אנחנו עושים תוכניות מניעתיות עם צוותים חינוכיים, וההזמנה היא לשמוע. צריך להקשיב לכאב, לצרכים. המטרה היא היום שכל מורה יידע את ה"מה" ולא רק את ה"איך".

אחרי מה שקרה במרכז שוסטר נכנסו פסיכולוגים עם המחנכים לכל הכיתות לבית הספר. כי אם יש בריונות בבית הספר אז עוסקים ב"מה אני יכול לעשות".

אופירה יוחנן וולק: חברת מועצה ויו"ר הוועדה: אני לא נתקלתי בשום פניה אלי כהורה בנושא "מה עושים עם הילד שלכם מגלה נטיות אובדניות". זה הקצה, אבל האם אנחנו כמבוגרים יודעים לתת להם מענה קודם לזה?

נעמה טורקניץ: היועצת המשפטית של מועצת התלמידים והנוער העירונית: הרבה בני נוער מקבלים תשובה של "תפנו למורה". זה בדיוק חוזר על המעגל שלא רצינו שיקרה. הייתי רוצה שיהיו דברים אחרים מונגשים. למשל קו כזה או אחר.

רותי אנזל: מנהלת האגף לחינוך על יסודי, מינהל החינוך, עיריית תל-א-יפו: היועצות הן מערכתיות והן נותנות את הגב למחנכים. הן עובדות עם המחנכים ובגלל זה המחנכים יכולים לעבוד אתכם בצורה אישית. זו צורת העבודה שלהן.

דורית טל: מנהלת השירות הפסיכולוגי חינוכי: יש גם חיבור עם הבלתי פורמלי, יש חיבור הורים-מערכת-ילדים. זה הסיפור וכך זה צריך להיות.

תמר לקס: מרכזת נושא נוער צעירות וצעירים, מינהל שירותים חברתיים: אנחנו בנינו רצף פעולות לשיתוף החינוך הבלתי פורמלי. בתוכנית הלאומית למניעת אובדנות עושים הכשרות לשומרי סף, אפשר לעשות הכשרות כאלה גם למועצת הנוער העירונית כדי להכשיר שומרי סף למניעת אובדנות. נשמח לעשות למי שרוצה.

אייל לבנון: יו"ר ועד ההורים המרכזי בתל-אביב – יפו : את רוב הכלים שהוצגו פה אני מכיר, וגם את היכולות של בתי הספר. הכל עובד. אבל גם אם הם לא מרגישים כך עכשיו, תוך זמן קצר הם יטבעו בכמויות ובהיקפים, לא משנה כמה כסף יושקע. הם לא יצליחו לספק הכל. זה המקום שלנו להיכנס כי אחרת כל המערכות מסביב יקרוסו. אנחנו צריכים לייצר המשכיות לדיון הזה כדי למצוא פתרון ספציפי לעניין הזה.

אופירה יוחנן וולק: חברת מועצת העירייה ויו"ר הוועדה: נעשה דיון המשך לדיון הזה, יותר פרקטי. תודה רבה לכולם.

רשם: יפתח שוע